

สถานีพัฒนาที่ดินยะลา

หัวข้อการพัฒนา การดำเนินงานขอเปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีเดิมเฉพาะแปลง

สรุปสาระสำคัญ

“ป่าไม้ถาวร” ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยตรงว่าให้เป็นป่าอีกประเภท ซึ่งหนึ่งแตกต่างไปจากป่าที่มีกฎหมายกำหนดไว้ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น แต่ “ป่าไม้ถาวร” คือ พื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 และพื้นที่ป่าที่จะเปิดจัดสรรเพื่อการเกษตรกรรมหรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น ที่นำมาดำเนินการสำรวจจำแนกประเภทที่ดิน ตามขั้นตอนการจำแนกประเภทที่ดิน พื้นที่ใดสมควรสงวนเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่แน่นอน ให้ยกเลิกเขตป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 และให้ถือเขตพื้นที่ป่าไม้ตามมติคณะกรรมการจำแนกประเภทที่ดินได้จำแนกไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวร ส่วนพื้นที่ที่เหลือจากการกำหนดไว้เป็นป่าไม้ถาวรให้จำแนกเป็นที่จัดสรร ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ถาวรถือเป็นที่ดินของรัฐ

ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 คือ พื้นที่ที่กำหนดเขตป่าคร่าวๆ เพื่อที่ทางราชการจะได้ดำเนินการสำรวจและจำแนกต่อไปว่าพื้นที่บริเวณใดให้เป็นป่าไม้ถาวร หรือ พื้นที่ใดไม่เหมาะสมให้เป็นป่าไม้ถาวรต่อไป เท่านั้น (ตามการตีความของสำนักงานกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 775/2561)

ความเป็นมาของการจำแนกประเภทที่ดิน

ในปี พ.ศ. 2503 จากปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า จึงมีข้อสั่งการจากนายกรัฐมนตรี (ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) ว่าต้องการจะรักษาพื้นที่ของประเทศไทยซึ่งมีเนื้อที่ 321 ล้านไร่ ไร่เป็นป่าไม้ของชาติ ร้อยละ 50 ของเนื้อที่ประเทศ และแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการสำรวจจำแนกประเภทที่ดินขึ้น เพื่อดำเนินการสำรวจและจำแนกประเภทที่ดินในพื้นที่จังหวัดต่างๆ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เรื่อง การจำแนกประเภทที่ดิน โดยเห็นชอบตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 ดังนี้

- 1) ให้จังหวัดต่างๆ ประกาศป่าที่จะทำการสงวนคุ้มครอง 1,300 แปลง เนื้อที่ประมาณ 175 ล้านไร่ หรือร้อยละ 54.63 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ และป่าที่จะเปิดเป็นที่จัดสรรหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น เนื้อที่ประมาณ 31 ล้านไร่ ในท้องที่ 60 จังหวัดโดยประมาณ โดยให้ราษฎรและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน
- 2) รับหลักการในพื้นที่ป่าที่จะรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หากทบวงการเมืองใดประสงค์จะเข้าใช้ประโยชน์จะต้องทำความตกลงกับกระทรวงเกษตร และได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเป็นรายๆ ไป
- 3) ป่าที่เห็นสมควรเปิดจัดสรรเพื่อการเกษตรกรรมและเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างอื่นๆ ให้ทางจังหวัดและอำเภอท้องที่ดำเนินการจัดสรรให้ประชาชนตามโครงการและระเบียบว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อประชาชนของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ โดยไม่ต้องขอรับความเห็นชอบจากกระทรวงเกษตร

นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - พ.ศ. 2509) ได้บรรจุเรื่อง “การจำแนกประเภทที่ดิน” โดยระบุไว้ว่า “ให้จำแนกที่ดินเป็นพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศ หรือ 156 ล้านไร่”

ในการดำเนินการสำรวจจำแนกประเภทที่ดิน คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการสำรวจจำแนกประเภทที่ดิน ได้แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) พื้นที่รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวร เพื่อดำเนินการสงวนหรือเป็นอุทยานแห่งชาติ
- 2) พื้นที่กันออกจากป่าไม้เพื่อเป็นที่จัดสรรเพื่อเกษตรกรรมหรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น

เมื่อได้มีการสำรวจจำแนกประเภทที่ดินแล้ว ให้นำผลการสำรวจเสนอเข้าสู่การพิจารณาของ คณะอนุกรรมการสำรวจจำแนกประเภทที่ดินและคณะกรรมการ และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบตามลำดับ ผลจากการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว นำไปขอยกเลิกมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2504 ตาม ข้อเสนอของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และผลการพิจารณาของคณะกรรมการสำรวจและจำแนกประเภทที่ดิน ต่อไป

ต่อมา ในปี 2525 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2525 ให้กรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการสำรวจและจำแนกประเภทที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ถาวรที่ยังไม่ได้ดำเนินการเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งใน ขณะนั้นกรมป่าไม้ได้ดำเนินการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เนื้อที่ประมาณ 116 ล้านไร่ ยังคงเหลือพื้นที่ป่าไม้ ถาวรที่ยังไม่ได้ดำเนินการประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เนื้อที่ประมาณ 30 ล้านไร่ ผลการดำเนินการประกอบไป ด้วย

- 1) พื้นที่ที่ควรรักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวร ที่มอบให้กรมป่าไม้ดูแล ประมาณ 10.65 ล้านไร่
 - 2) พื้นที่จำแนกออกจากป่าไม้ถาวรเพื่อเป็นที่จัดสรร หรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นประมาณ 11.7 ล้านไร่ ซึ่งได้แจ้งให้ฝ่ายเลขาคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติเพื่อทราบและดำเนินการต่อไปแล้ว
 - 3) พื้นที่ซ้อนทับกับป่าสงวนแห่งชาติประมาณ 7.64 ล้านไร่มอบให้กรมป่าไม้ดูแล
- ทั้งนี้พื้นที่ตาม 1) และ 3) ได้ส่งมอบให้กรมป่าไม้ดูแลแล้ว

ในปี 2526 กรมพัฒนาที่ดินได้มีพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดินเป็นฉบับแรก คณะกรรมการจำแนกประเภท ที่ดินจึงได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน และในปี 2551 กรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการปรับปรุง กฎหมายและได้ยกเลิกพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2526 มาเป็น พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551 และเนื่องจากมีการร้องเรียนของราษฎรที่ได้ทำกินอยู่ในเขตป่าไม้ถาวร คณะรัฐมนตรีจึงให้นำเรื่องที่ราษฎร ร้องเรียนเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน เพื่อขอเปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีต่อไป เป็นไปตาม ขั้นตอน ดังนี้

ร้องเรียนที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด ศูนย์ดำรงธรรม หรือ สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด

คณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด (ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน)
แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการสำรวจ วิเคราะห์และสรุปข้อมูล
ตามระเบียบของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน และจัดทำสรุปข้อมูล

คณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดพิจารณา
(หากเห็นชอบ)

คณะกรรมการพัฒนาที่ดิน (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน อธิบดีกรม
พัฒนาที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ)
พิจารณาและเสนอขอรับความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับไป
ปฏิบัติต่อไป

โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1

- กำหนดการจำแนกประเภทที่ดิน และเสนอขอรับความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปปฏิบัติ

2

- วางแผนการใช้ที่ดิน การพัฒนาที่ดิน การกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินและการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3

- ประกาศกำหนดเขตสำรวจที่ดิน และประกาศกำหนดเขตสำรวจการอนุรักษ์ดินและน้ำตามมาตรา ๑๗

4

- เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ ในการให้ความช่วยเหลือ และเยียวยาความเดือดร้อนหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่ผู้ครอบครองที่ดินตามความเหมาะสมจากการกำหนดบริเวณการใช้ที่ดินหรือการกำหนดเขตการอนุรักษ์ดินและน้ำ

5

- กำหนดมาตรการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือกำหนดมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

6

- ให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งหน่วยงานพัฒนาที่ดินระดับต่างๆ เพื่อช่วยเหลือทางวิชาการ สาธิต และแนะนำเกษตรกรโดยตรง ในกรณีที่มาตราการเพื่อการปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือมาตรการเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำตามที่คณะกรรมการกำหนดต้องใช้วิทยาการซึ่งไม่อาจนำไปแนะนำเกษตรกรด้วยวิธีการส่งเสริมได้

7

- ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขเกี่ยวกับคำขอให้วิเคราะห์ตรวจสอบตัวอย่างดินหรือคำขอให้ปรับปรุงดินหรือที่ดิน หรือคำขอให้การบริการแผนที่ ข้อมูลทางแผนที่เป็นการเฉพาะราย ตามมาตรา ๒๐

8

- ออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามที่มอบหมาย

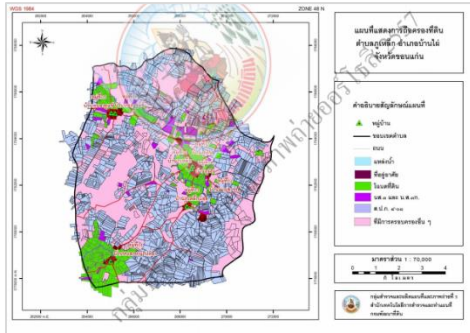
9

- ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

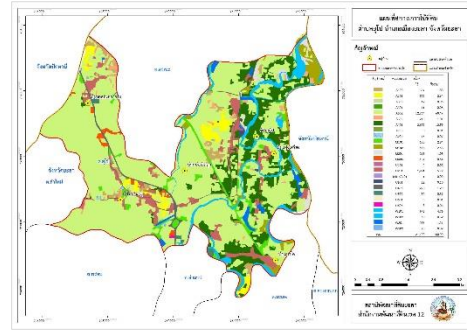
ขั้นตอนการดำเนินงานขอเปลี่ยนแปลงมติคณะรัฐมนตรีเดิมเฉพาะแห่ง

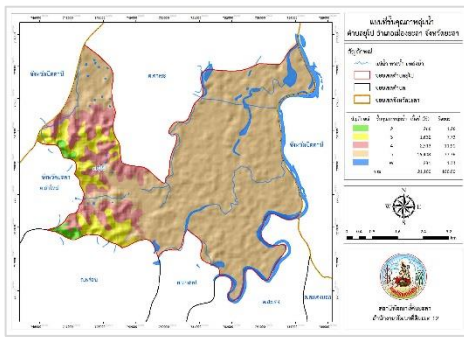
โดยการพิจารณาดังกล่าวจะต้องจัดทำแผนที่เพื่อประกอบการพิจารณาในคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด และคณะกรรมการพัฒนาที่ดินเพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริงและเป็นไปตามกรอบอำนาจหน้าที่ โดยมีแผนที่ที่ต้องจัดทำ ดังนี้

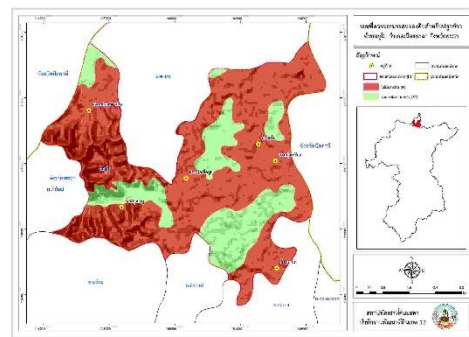
1. แผนที่ถือครองที่ดิน

2. แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน

3. แผนที่คุณภาพชั้นลุ่มน้ำ

4. แผนที่ความเหมาะสมของดิน (ด้านการเกษตร)

5. แผนที่ เขา ภูเขา

หลักเกณฑ์การพิจารณาการจำแนกประเภทที่ดินของคณะกรรมการพัฒนาที่ดิน

ตามพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้คณะกรรมการพัฒนาที่ดินมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดการจำแนกประเภทที่ดิน ดังนี้

พื้นที่ที่จะต้องรักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวร

1) พื้นที่ที่มีสภาพเป็นป่าไม้

2) พื้นที่ที่กำหนดให้จัดเป็นชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ชั้น 1 หรือชั้น 2 หรือสำหรับชั้น 3 ในบริเวณที่ความลึกของดินน้อยกว่า 50 ซม.

3) ตามข้อเสนอของผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่หน่วยงานและโครงการของกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและ

4) พื้นที่ที่ดินไม่สามารถใช้ในทางเกษตรกรรมได้

5) พื้นที่ที่เป็นเกาะ ภูเขา หรือมีความลาดชันเกิน 35%

6) ป่าชายทะเล ป่าชายเลน และป่าที่เกาะ ห้ามจำแนกออกจากป่าไม้ถาวร

7) ป่าที่เป็นเกาะและไม่มีเอกสารสิทธิ์ให้เก็บไว้เป็นป่าไม้ถาวรทั้งหมด

8) ป่าชายเลน หรือพื้นที่เป็นป่าติดชายทะเล ให้รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวร ส่วนพื้นที่ที่ราษฎรมีเอกสารสิทธิ์ให้ราษฎรร้องขอมาเป็นรายๆ ไป ทางกรมป่าไม้จะกันออกให้

พื้นที่ป่าไม้ถาวรซึ่งสมควรจำแนกออกเป็นที่ทำกินและใช้ประโยชน์อื่นๆ

1) พื้นที่ที่หมดสภาพป่าและดินเหมาะสมแก่การเกษตร มีการถือครองและทำประโยชน์แล้ว

2) พื้นที่สาธารณประโยชน์ที่พลเมืองใช้ร่วมกัน เช่น ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

3) พื้นที่ซึ่งใช้ประโยชน์ของหน่วยราชการ เช่น ที่ดินหน่วยราชการ เป็นต้น

4) เขตห้ามล่าสัตว์ ถ้าราษฎรมี น.ส. 3 ถือครองอยู่แล้ว ให้จำแนกออกจากเขตห้ามล่าสัตว์

5) พื้นที่ที่มีสภาพป่า มีเนื้อที่แห่งละไม่เกิน 500 ไร่ ให้จำแนกเป็นป่าชุมชน ยกเว้นกรณีที่มีพื้นที่ติดต่อกับ

ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรืออยู่ในเขตพื้นที่ป่าโครงการฯ ที่ให้สัมปทานทำไม้ให้รักษาไว้เป็นป่าไม้ถาวร